

СВЕТО ПРИЧЕШЋЕ – УНИВЕРЗАЛНИ ЛЕК (РАЗМИШЉАЊА ЈЕДНОГ ЛЕКАРА)

У ове немирне дане испуњене паником око COVID-19 вируса (у даљем тексту корона-вирус) и пандемије са дискутабилним бројевима, увукао се у народ велики страх око свега што је неразумљиво и непознато. Страх се јавља пре свега од вируса, од болести и преношења истих, а у основи леже егзистенцијални страх и исконски страх од смрти. У условима свеопште смутње и пометње на удару се нашло и Свето Причешће као Света неупитна Тајна за хришћане, а тајна, тојест непознаница за оне који то нису или се хришћанима само условно назвати могу. У тексту Епископа бачког др Иринеја „Причешће – извор здравља или извор болести?“ Епископ на свеобухватан начин у потпуности разјашњава новонасталу проблематику из теолошког угла и наводи значајне теолошке и историјско-медицинске чињенице.

**Једноставно разјашњење ситуације – свако
има право да верује у шта жели**

Ситуација је крајње једноставна. За све нас је питање вере: верујем ли у Васкрслог Господа? Ако верујем и себе називам хришћанином, онда следим Христа и Његове заповести. Избор је, дакле, једноставан: или верујем или не! Ово право није само Богом дан избор већ и право регулисано и Уставом и Законом о Црквама и верским

заједницама, у којима су гарантована верска права и слободе.

У данашње време сведоци смо увођења разних нових интерпретација такозване равноправности, нових права и подела, слобода, ненормалности, а вербално се свакодневно крше основна људска права и верске слободе. Скандалозно је да се у емисијама забавног карактера Црква и вера извргавају руглу. Недопустиво је да се јавно улази у конфликте у црквеним круговима и да се још више збуњује народ. У Цркви постоји јасна хијерархија која мора да се поштује. Срамно је да неко себи даје за право да јавно коментарише и критикује црквене великодостојнике. Да подсетимо и да ниједна држава ни у једном тренутку није забранила богослужења, нити причешћивање верника, јер на то нема ни права, али се упркос томе подигла непотребна медијска хајка. Да л` се то враћамо у доба првих векова кад су хришћани гоњени само зато што су хришћани? Када су добровољно страдали за Христа? Чак и тада, када су их убијали и гонили, бацали пред дивље звери, нису им забрањивали Свете Тајне. Напротив, хришћани су их носили са собом. Да л` то данас руља поново виче: „Распни га, распни га!“?

Новонастала ситуација се може посматрати као сензационалистичко-политичка медијска кампања против Светог Причешћа, суштински против саме Цркве. Напад на Причешће је напад на верника, на Цркву, на Христа лично.

С тим у вези је још у марту, на почетку кризе, Синод Српске Православне Цркве издао саопштење у коме се између осталог каже да ће се у Цркви поштовати прописане мере за овај тешки период, али да нико нема права да улази у литургијски простор и било шта мења било у начину богослужења било у начину причешћивања верника, као и да Свето Причешће као најсветије и најважније за вернике не сме да им се ускрати. Уосталом, нико се не причешћује на силу већ добровољно. На тај начин се Синод оградио од будућих манипулација и на време стао у заштиту верника и православне вере и традиције.

Избор хришћанина и шта за њега представља Свето Причешће

Од када је одслужена прва Литургија, причешћивање Светим Телом и Крвљу, којима смо скупо икупљени, представља за хришћане сједињавање са Христом, Богом Живим, на исцељење душе и тела. Свето Причешће је Лек бесмртности, Лек за душу и тело. Сврха службења Литургије је узношење славословља и молитве Богу, силазак Светог Духа на Часне Дарове, тојест хлеб и вино, претварање истих у само Тело и Крв Господа нашег Исуса Христа и сједињавање са Христом кроз причешћивање. За хришћанина, у Чаши, тојест у Светом Путиру, налази се само Тело и Крв Христова, највећа Светиња, те је самим тим немогуће да се

било шта рђаво у њему нађе. Несумњиво је да се у црквеном простору, као и у простору уопште, налазе голим оком невидљиви микроорганизми, и то на предметима и људима, али не и у Светој Чаши. То представља суштину хришћанског веровања.

Свако од нас има пред собом логичан избор: да верује да Живи Бог постоји или не. Ако не постоји, веровао или не, резултат је исти, последица је иста. Али ако постоји, а вера изостаје, пропаст је неминовна. Ако верујеш – спасен си за вечност.

Из угла неверујућих – одакле долази страх

Зашто се одједном Причешћем баве они који се можда никад нису причестили или се засигурно не причешћују? Зашто се диже толика бука? Људи се боје заразе. За оне који не верују, у Чаши се налази обичан хлеб и вино у коме могу да се нађу и микроорганизми. Они не разумеју потребе и начин размишљања верујућих и осећају се угрожено. Страх је одговор. Људи не поштују једни друге нити туђе изборе. Ово је нарочито изражено када се нађу у егзистенцијалној кризи.

Ако упоредимо број активних хришћана који учествују у Светој Литургији, и то у свим градовима, у односу на укупан број становника, видимо колико мали број верника, нажалост, уопште долази на Литургију и колико се мало њих од тог броја причести. Шансе за заразу у храму много су мање него у кафићима, ресторанима, супермаркетима, лифтовима, јавном превозу и тако даље. Замислимо

колико хиљада људи дневно седи на седиштима у јавним просторима, колико руку дотакне шипке у јавном превозу, колико је људи у кафићима пило из исте чаше и користило исту кашичицу која је вероватно ручно опрана и није дезинфикована ни стерилисана? Колико пушача баца опушке по улици и унаоколо као потенцијални извор заразе? Пљувачка се налази и на опушцима и потенцијално је заражена корона-вирусом. Зашто нико од душебрижника за ствар јавног здравља није предложио да се забрани пушење у читавој земљи јер се у форсираном издахнутом ваздуху из плућа приликом пушења теоретски налази већа количина вируса него приликом нормалног дисања? Да се направе специјални бункери у којима може да пуши петоро људи на 1,5 метара одстојања? Звучи бесмислено, зар не? Колики је број пушача у земљи у односу на број верника који се причешћује? Колико је потенцијално заражених међу њима? Шансе да се човек зарази постоје свуда, а највеће су тамо где је велика концентрација вируса, на пример у болницама, и тамо где је велика концентрација људи. Чак и ако стварима не бисмо приступили као верници, закључили бисмо да је много већа вероватноћа да се неко зарази хватањем за кваку него причешћивањем. Ризик од преношења заразе преко усана је мањи него преко руку. Да ли заиста мислите да можете у потпуности да се изолујете и 100% да се заштитите?

Зашто се бојати да би шачица верника или свештеника и теоретски могла да, не дај Боже, прошири епидемију? Опасности од заразе вребају на сваком кораку. Шта ако је баш онај који меси хлеб који свакодневно купујемо заражен, а нема симптоме и није тестиран? Кроз колико руку прође и са ким дође у додир тај хлеб, као и већина ствари које свакодневно купујемо и употребљавамо?

Не заваривајмо се да ми бирамо – вирус бира нас! Једино у шта се можемо повздати је одбрана, то јест добар имуни систем и Божја помоћ. Ни у јединицама интензивне неге и у изолацији није могућа 100% изолација и заштита. Чак ни хируршке маске не штите у потпуности. Оне су важна мера предострожности, али већ после сат времена, или чим се овлаже, треба их заменити јер више нису непрпусне. На њима се такође могу размножавати микроорганизми. Зато их треба што мање додиривати, редовно мењати и, уколико су платнене, често прати на високој температури.

Колико само људи пије лекове верујући да им помажу, и помажу им, упркос доказаним нежељеним ефектима. Причешће нема нежељених ефеката. Свети Владика Николај је експлицитан: „Како се неко може разболети од лека?“ Колико се људи свесно трује и трује своје ближње дуванским димом? Колико људи свакодневно у тело добровољно уноси разне хемикалије, а дошло се до тога да се доводи у питање Свето Причешће? Човек се може заразити на разне начине, а више независних студија је показало да је ризик од заразе приликом

причешћивања минималан и занемарљив у поређењу са другим начинима заразе. Резултати студија су објективни и заснивају се на истраживањима, без могућности утицаја личних или религиозних убеђења научника и лекара који су их објавили.

Инфектолог O.N. Gill 1988. године објавио је студију „Света Чаша као извор инфекције“. У закључку је навео да нема података да се преко Свете Чаше могу пренети микроорганизми. Разлог је синергистичко антибактеријско дејство метала од ког је Чаша направљена и алкохола у вину, али и чињеница да се ланеном крпом бришу уста верника и

сасуди. Навео је и да трансмисија микроорганизама не значи обавезно и инфекцију. Питање је која количина вируса је потребна да би се човек заразио. Вирус ван људског тела не може да се размножава и сигурно не у тако кратком временском року. Закључио је и да нема доказа ни да се HIV и Hepatitis B могу пренети Причешћем. Постоје, по овом аутору, индиције да би се можда директно, али у ретким случајевима, могао пренети вирус херпеса уколико неко има рану на устима, али је у односу на друге начине преношења херпеса овај пут преноса занемарљив.

G. Dorff објавио је 1980. године студију „Ризик од Причесне Чаше“. Закључак његове студије је био да је број микроорганизама нађених на рубу Чаше после причешћивања занемарљиво мали и да

варира од особе до особе. Ризик од евентуалног преношења заразе је знатно мањи у односу на друге начине трансмисије.

Године 1997. објављена је и епидемиолошка студија у којој је праћено 621 особа које се редовно причешћују, чак и свакодневно. Дошло се до закључка да они нису под већим ризиком од заразе у поређењу са особама које се не причешћују.

Године 1998. у америчком *Journal of Infection Control* објављена је студија „Ризик од инфекција пренетих преко Причесне Чаше“. Закључак ове студије је идентичан као и у претходним студијама. Значајно је да се ова студија позива на још осам референтних студија са сличном тематиком везаном за микроорганизме и Причешће.

Године 1999. Америчко друштво за контролу инфекција и болничку епидемиологију (*The Society for Healthcare Epidemiology of America*) објавило је као одговор на контроверзне расправе о могућности заразе приликом Светог Причешћа студију „Мали ризик од заразе преко Причесне Чаше“. Тестирано је 681 причасника и дошло се до закључка да постоји само теоретски ризик од трансмисије, али је толико мали да је занемарљив. Људи који се причешћују редовно и/или свакодневно нису под већим ризиком од инфекције у поређењу са онима који се не причешћују. У закључку стоји још и да се ризик, иако веома мали, додатно смањује брисањем уста причасника и Сасуда.

Већину верника који редовно долазе у цркву на богослужења и причешћују се чине стари и болесни људи. Да се Причешћем може проширити зараза, колико би се њих кроз векове заразило и умрло? Ко би се добровољно причешћивао? У условима ван и/или у току епидемија грипа, али и куге, колере и тако даље, прво би се разболели свештеници, јер они употребе (читај: попију из Чаше) остатак Причешћа после причешћивања верника на свакој Литургији. Ко би добровољно постао свештеник? Заразила би се сигурно и већина, ако не и сви присутни верници, што, како је вишевековно искуство показало, никако није случај.

У време епидемије великих богиња (*Variola vera*) 1972. године у тадашњој Југославији власти су тражиле од Цркве да се уведе причешћивање сваког верника стерилизованом кашичицом, на што Црква, наравно, није пристала, али се епидемија због тога није раширила.

У свом тексту Епископ бачки др Иринеј износи примере свештенослужитеља, па и наших савременика, као пример да Свето Причешће никад није било и самим тим не може бити извор заразе. Бројни су свештеници који су служили при болницама и на инфективним клиникама и причешћивали пацијенте оболеле од туберкулозе и разних других инфективних болести, па чак и губаве, и користили Свете Дарове после њих, а да се при том нису заразили. Свети Филарет Московски је храбро служио и за време епидемије куге, која је

много опаснија од корона-вируса. Владика Макарије је само један од примера бројних мисионара, који је служио и мисионарио преко четрдесет година у Африци, где још увек владају озбиљне инфективне болести, и никада се није заразио. Свети Јован Шангајски је једном приликом причестио жену која је оболела од беснила. Она је, мученица, доживела напад непосредно после Причешћа и испљунула, заједно са пеном из уста, и Свето Причешће. Како честица Светог Причешћа не сме да буде бачена, Владика је покупио честице са пода помешане са пеном и ставио их у уста. На упозорење присутних да је беснило јако заразно, он је мирно одговорио да су то Свети Дарови и ништа му се није догодило. Није се заразио.

Аргумент да ми не знамо како је раније било не може послужити као аргумент. Ми и те како знамо из историје медицине како је било у првим вековима и касније, у каквим се нехигијенским условима живело: није било средстава за хигијену, није било ни тоалета, ни тоалет-папира, градске канализације су се тек касније појавиле. Врло често није било ни чисте воде, није било прибора за јело, па се јело се рукама, није било дезинфекционих средстава, није било лекова већ су се користиле биљке као медикаменти. Људи су често умирали од разних инфекција. После разних терапијских поступака и хируршких интервенција, у почетку углавном ампутација, а касније, са развојем хирургије, и других интервенција, постоперативне инфекције односиле су преко половине оперисаних.

Масовно се умирао и у доба епидемија. Људи су се обраћали Цркви, веровало се у лековитост молитве, освећене воде и Светих Тајни. Обраћали су се Богородици и светитељима са молитвом да зауставе епидемију и пошаст, баш као што чине и данас. У условима који са данашњима не могу да се пореде, људи су живели, учествовали у богослужењима и причешћивали се око две хиљаде година.

Оно што сигурно знамо јесте да им Причешће нису стављали у салвете, јер салвета и папирних корпица тада није ни било. Свако време носи своје бреме. Људи долазе и пролазе, а Црква и традиција опстају. Израз је крајње гордости у мишљењу да је новонастала ситуација посебна и другачија од историјских чињеница, као и да је могуће бити изолован од других људских бића и од живота.

Лично мишљење једног лекара

Као лекар, анестезиолог у Немачкој, на одељењу интензивне неге, свакодневно се свочавам са критично оболелим пацијентима, између осталих и са оболелима од корона-вируса у терминалној фази. Ми, анестезиолози, свакодневно доносимо одлуке у оквиру максималне интензивне терапије, између осталог и кога ћемо да интубирамо и ставимо на респиратор, а за кога више нема шансе. Константно корачамо по танкој линији између живота и смрти. Свакодневно сам сведок колико су наше људске могућности и са најсавременијом опремом, достигнућима и лековима ограничене. Лекар лечи, а Бог исцељује. Ми лекари урадимо све што је у нашој

моћи, користимо сва знања, ресурсе и искуство које смо по Божјој милости имали прилике до тог тренутка да стекнемо да бисмо помогли пацијенту, а онда чекамо, јер Бог има последњу реч.

Није лако ујутру кад кренем на посао. Знам да ћу бити у контакту са корона-вирусом и да могу да се заразим сваког тренутка. Најтеже ми је ових дана да гледам неке од својих колега, сада као пацијенте, како се боре за ваздух, да их гледам у кревету, без свести, беспомоћне, прикључене на респираторе, сећајући се заједничке борбе за пацијенте и њиховог осмеха негде у пролазу. Питам се ко је следећи. Иако знам да за њих чинимо све што је у људској моћи, често нема побољшања. Једино могу да их препустим Богу и да се надам да у некој широј слици у вечности све ово има смисла и да ће неко добро да донесе.

Свако јутро пре него што кренем на посао, прекрстим се и кажем себи: идем, па како ми Бог да! Нека буде воља Твоја! И, исто тако, знам да сам се причестила и чврсто верујем да сам заштићена. Хвала Богу, и после три месеца и небројено много пацијената, још увек сам здрава, што за велики број својих колега, на жалост, не могу да кажем.

Пацијенти, када су суочени са смрћу, сви верују у нешто. Већина њих се тада сети Бога. Из искуства знам да најбоље пролазе они пацијенти који имају поверења у лекара, који верују у излечење и који се уздају у Божју помоћ. Чак и ако дође њихов час, они умиру мирно и спокојно. Страшне су муке безбожника и оних који ни у шта не верују, који

умиру бесни и очајни. У болести су сви исти. А смрт је неминовна за све нас. Питање је: шта ћемо после тога? Истраживања су показала да позитивна антиципација значајно утиче на смањење постоперативних компликација и повољно утиче на позитиван ток болести. Нема бољег лека ни превенције од вере. Као лекар и верник причешћујем

се, по благослову, редовно. Свето Причешће сматрам универзалним леком за душу и тело. Чврсто верујем да Причешћем Светим Тајнама свако добија лек по својој потреби и не би ми пало напамет да се не причестим иако често знам ко се испред мене причешћује и од чега болује, јер знам и Кога примам. У медицини је познат плацебо ефекат. „По вери вашој нека вам буде“ (Мт. 9:29)! Али у Светом Причешћу нема плацеба. Ми верујемо да је само Тело и Крв Господа Исуса Христа лек. Да ли је ова Тајна икад истражена? Не би смела да буде, јер то би било светогрђе и унижавање Причешћа. „Ко има уши, да чује!“ (Мт. 13:9).

Па ипак, по Својој великој милости, снисходећи ослабљеном човеку, Господ нам се често открива. Тако нам је у осмом веку објавио чудо у малом италијанском градићу Ланчано (Lanciano) док је још Христова Црква била јединствена. Наиме, током Литургије, у време Свете Тајне Евхаристије, у срцу свештеника који је служио изненада се јавила сумња да ли су заиста Тело и Крв Господња скривени иза хлеба и вина. Покушавао је да се ослободи тих сумњи, али су се оне упорно враћале.

Јављале су му се мисли: „Зашто сам дужан да верујем? Ко ће доказати да вино постаје Крв, а хлеб Тело? Они се никако не мењају, мора да су то само симболи!“ Док је изговарао речи Канона Евхаристије: „Те ноћи у којој беше предан Он узео хлеб у своје Свете руке и, благословивши, преломивши, даде Својим ученицима говорећи: Примите, једите, ово је Тело моје које се за вас ломи на опроштење грехова; тако и чашу по вечери говорећи: Пијте из ње сви, ово је Крв моја Новог Завета, која се за вас и за многе излива на опроштење грехова“, сумње га нису напуштале. „Није ли света Евхаристија само обред и не више од тога, није ли се Тајна вазнела заједно са Христом и отишла на Небо?“ У међувремену дошло је и претварање Дарова. Уз речи молитве он је преломио евхаристијски хлеб и тада је избезумљено вриснуо јер се у његовим рукама преломљени хлеб претворио у комад мяса, тојест Тела, а у Чаши више није било вино већ житка Крв. Монаси који су се налазили у олтару били су у чуду, а свештеник избезумљен. Он је тада исповедио своје мисли и сумње које су чудесно разрешене. У овој цркви St. Legontian у Ланчану већ дванаест векова чувају се ови за време Литургије материјализовани Тело и Крв. Наравно да су ови чудесни Дарови привукли пажњу ходочасника и научника. Професор медицинског Факултета Odardo Linoldi, стручњак за анатомију, патолошку хистологију, хемију и клиничку микроскопију при болници Arezzo, спровео је са својим тимом 1970-1971. године

истраживање и дошао до закључка да Свети Дарови представљају људску крв и тело. Тело је део мишићног влакна срца и садржи делове миокарда, ендокарда, нерва вагуса и део леве коморе срца. Овакав део представља и потпуно срце у његовој основној структури. Тело и крв припадају мушкарцу старом тридесет три године са крвном групом АБ. Крв садржи серум, протеине и минерале у процентуалном односу нормалном за човека. Задивљивље је да су се Тело и Крв дванест векова сачували без икакве заштите, конзервирања или примене специјалних мера. Крв је течна и поседује сва својства свеже крви. Ruggero Bartelli, професор анатомије на Сијенском универзитету, радио је паралелна истраживања и добио потпуно исте резултате. У току каснијих поновљених експеримената, 1981. године, од стране др Linoli-ја са савршенијим апаратима резултати су поново потврђени. Лепотом овог чуда потврђене су нам Христове речи: „Заиста, заиста вам кажем: ако не једете Тело Сина Човечијега и не пијете Крви Његове, немате Живота у себи. Ко једе Моје Тело и пије Моју Крв има живот вечни; и Ја ћу га васкрснути у последњи дан“ (Ин. 6:53-54).

Остала нам је као доказ и Торинска Плаштаница, платно у које је Христово Тело било умотано пре него што је положено у Гроб после Распећа. Године 1889. први пут је фотографисана и на негативу се појавио Христов Лик и Тело Христово. О пореклу Плаштанице говори чињеница да је направљена на начин који се примењивао пре две хиљаде година

на Блиском Истоку и да су на њој пронађени и остаци полена биљака које расту само у Палестини. На њој се јасно уочавају отисци ранâ од бичевања, од трновог венца на глави и пробадања копљем. Ране одговарају страдањима Господа Христа баш као што су у Светом Писму описана. На Плаштаници је откривена крв АБ-крвне групе и нису откривене никакве хемикалије ни вештачке супстанце. Научници сматрају да је лик на платну могао остати осликан само под утицајем јаке светлости унутар Плаштанице и да је овако јака светлост могла засјати само у тренутку Васкрсења.

Сваке године на Велику Суботу у Кувуклију у Храму Христовог Васкрсења у Јерусалиму силази Благодатни Огањ и пали свеће у рукама Јерусалимског Патријарха. Огањ који гори, а не пече и не сагорева. Невероватно је да и поред толико опипљивих доказа већина људи на планети и даље не верује у Њега!

Божанско присуство обожује нас и храни. Читајући Свето Писмо, можемо да приметимо да свако ко је дошао у контакт са Господом Христом од најобичнијег грешног човека до краја свог овоземаљског живота постао је свет. Господ их је све примио и прославио. Исто тако верујем да се наше тело освети када се причестимо и сјединимо са Господом и да су и Чаша, тојест Путир, и кашичица освећени самим Христовим присуством.

Христос се не доказује научно

Вера није нешто што се научно доказује. Христос се не ставља под микроскоп. Вера се не прилагођава околностима. Христос се не прилагођава нама. Он је исти јуче, данас и сутра, ми смо ти који смо трулежни и пролазни. За све нас је извесно једно: у праху ћемо завршити. Ми хришћани верујемо у вечни живот. Има и оних који не верују. То право нам је свима Богом дано. Бог нас ставља у разне ситуације, а на нама је како ћемо да се понашамо. То је слобода и избор који нам је дат. Покушај доказивања Христовог постојања представља светогрђе. “Благо онима који повероваше, а не видеше” (Јн. 20:29). Медицина и наука имају своје границе, Бог не. Питање „која стручна, научна анализа доказује да се стварно никада и нико није заразио причешћујући се“ светогрдно је питање.

Као верујући лекар посматрам пацијента не само као тело већ као целог човека са душом и духом. Мора да постоји нека танана нит која научницима промиче. Како објаснити како трулежно постаје непропадиво? Како иконе мироточе? Како се дешавају необјашњиве ствари? Колико би људи данас дозволило да Господ Своју пљувачку помеша са блатом и њиме им намаже очи да би прогледали? Колико је Христос болесника исцелио? Да ли се и данас широм света постом и молитвом људи исцељују? Да ли пред кивотом светог Василија Острошког и данас неми проговоре, непокретни устају, а болесни се исцељују? Зашто толики народ хрли моштима светих? Зато што не помажу? Не исцељују? Због тога што се чуда и даље дешавају

онима који верују. Како? Није ли то питање последица оне „јабукe” са дрвета познања са које су прародитељи недозвољено окусили? Ко смо ми да тражимо објашњење? Зато и јесу тајне, Свете Тајне. Верујемо и нема потребе да разумемо.

Не можемо научно доказати како тела светитеља не труле, зашто им расту нокти и коса, како иконе мироточе и крвоточе, зашто је температура тела светитеља као код живог човека, зашто им крв има особине живог човека, не хемолизира и не пропада. Не могу се медицински објаснити небројена исцељења којима сам и сама била сведок. Не може се на кантару измерити љубав. Јесте ли се икад запитали шта вам даје живот, како то да сте уопште живи? Да ли верујете да сте случајност у овом универзуму? Не може се доказати, нема ни потребе да се докаже. То је разлика између вере и невере. Оно над чим сви треба да се замислимо јесте: зашто је Господ ову ситуацију допустио, тојест колико је до нас?

Осврт на *добронамерне* модерне теологе и поверење у Мајку Цркву

Пандемија корона-вируса узбуркала је и јавност и црквене кругове. Они *добронамерни* “модерни теолози”, модерни фарисеји и садукееји, који, и лаицима је јасно, одступају од црквеног учења уносећи непотребну духовну пометњу и разједињујући православне, требало би да се сете да ћемо сви ми једног дана стати пред Господа и

колики смо део колача добили, а неки су и Агнец примили у руке, толики ћемо одговор Господу морати да дамо. „По плодовима њиховим познаћете их“ (Мт. 7:16), поручио нам је Господ наш. За оне што хоће хришћанство без Христа и да не искушавају Бога свога, помолимо се усрдно речима: опрости им, Боже, не знају шта раде!

Кренули смо у вечност, пловимо са нашим Патријархом и нашим духовницима на кормилу. А *добронамернима* желимо да буду послушни Мајци Цркви да бисмо и ми њима били послушни и да на истом курсу сви заједно, сједињени у Христу, и останемо.

Вера наша православна и Свето Причешће су ствар слободног избора који је Господ сваком човеку оставио. Онај ко сумња боље да не прилази Путиру и да се не причешћује, да не стекне осуду души својој. Ко приступа „са страхом Божјим, вером и љубављу“ претходно изговара речи молитве: „Верујем Господе и исповедам да си Ти ваистину Христос... и да је ово сâмо пречасно Тело Твоје и ово сâма Часна Крв Твоја. Стога Ти се молим: помилуј ме..., нека ми Причешће Светим Тајнама Твојим не буде на суд или на осуду већ на исцељење душе и тела. Амин (нека тако буде!).

Суштина и порука јесте у питању које је, како Свето Писмо сведочи, Христос често постављао, а и данас га поставља и мени и теби: Верујеш ли? По вери твојој нека ти буде...

Хаџи др Јелена Јанковић

У Штутгарту, 3. јуна 2020.